

trykkeligt for voldelige foreninger, men det gælder også for andre foreninger med ulovligt formål, jf. grundlovens § 78, stk. 1 og 3, forudsætningsvis.¹⁷⁾

Grundlovens bestemmelser om opløsning af foreninger har været taget i anvendelse tre gange. I U 1874.479 opløstes Den Internationale Arbejderforening for Danmark i medfør af den dagældende grundlovs § 87 på grund af foreningens ved dens virksomhed tilkendegivne opfattelse af dens love og formål. Kommunistloven L.1941 349 skal ikke behandles her. Derimod skal højesteretsdommen U 1924.514 om opløsning af foreningen Nekkab kort omtales. Sagen drejer sig om en forening, hvis formål ifølge foreningens vedtægters § 2 var »Kun Selskabelighed. Om Vinteren afholdes Karnevaller og Baller, om Sommeren afholdes Aftenunderholdning, Baller og fælles Skovture.« Statsadvokaten nedlagde påstand om, at »Foreningens Love ikke udtrykker Foreningens sande Formaal, men at dette i Virkeligheden er at skaffe mandlige Medlemmer med homoseksuelle Tilbøjeligheder Samkvem og Forbindelser med andre Mandspersoner for at øve Uterlighed.« Et formål, der på daværende tidspunkt var ulovligt. Højesteret besluttede med baggrund i, at foreningens lovlige vedtægtsmæssige formål ikke var i overensstemmelse med foreningens ulovlige reelle formål at opløse foreningen.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at meget tyder på, at Pædofilforeningens vedtægtsmæssige formål ikke er i overensstemmelse med foreningens reelle formål, sådan som det er dokumenteret gennem bl.a. tv-udsendelsen »De pædofile danskere«. Af programmet fremgår det, at foreningens egentlige formål er at hjælpe medlemmerne til at finde frem til børn, de kan misbruge, samt at beskytte medlemmerne mod at blive opdaget, hvilket forehavende må antages at være en meget klar overtrædelse af gældende dansk ret.

Rigsadvokaten har i sin redegørelse fra 1998 om mulighederne for et forbud mod Hells Angels og Bandidos fremført en fortolkning af grundlovens § 78, stk. 2, der ikke er i overensstemmelse med den fortolkning, som hidtil har været gældende i dansk statsforfatningsret. Kapitel 3 i Rigsadvokatens redegørelse, som indeholder de generelle juridiske overvejelser om grundlovens § 78, stk. 2, er omdelt på Retsudvalgets alm. del – bilag 366, 1997-98, 2. samling. Både Poul Andersen, Alf Ross, Max Sørensen, Peter Germer og Henrik Zahle har i deres respektive lærebøger inden for statsforfatningsområdet fastslået, at der gælder en pligt for anklagemyndigheden – i sidste ende justitsministeren – til at rejse sag til opløsning af en forening, der kan siges at overtræde grundlovens § 78, stk. 2. Professor, lic.jur. Gorm Toftegaard Nielsen har

i UFR 1999 B.67 f: Grundlovens § 78 og foreningsforbud, kritiseret Rigsadvokatens fortolkning af § 78, stk. 2.

Af et notat fra Justitsministeriets Lovafdeling til Folketingets Retsudvalg i marts 1988 (Retsudvalgets alm. del – bilag 295, 1988-89) fremgår det, at »hvis en forening som et almindeligt led i dens virksomhed overtræder lovgivningen eller *opfordrer hertil* (forslagsstillernes fremhævelse), kan der være grund til at overveje spørgsmålet om opløsning af foreningen under henvisning til dens øjemed.« Det fremhæves yderligere i notatet, at den vold, der omtales i stk. 2, ikke »alene tager sigte på voldsudøvelse af samfundsomvæltende karakter«.

Også foreninger, der har til formål at udøve eller faktisk som led i foreningens aktiviteter udøver vold eller opfordrer til vold, skal opløses efter grundlovens § 78, stk. 2. Det fremføres yderligere, at der skal være tale om mere systematisk vold. Opløsningens retsvirkning præciseres således, at opløsningen ikke vil være til »hinder for, at de samme personer danner en anden forening til udøvelse af andre aktiviteter eller etablerer andre former for fællesskaber, *så længe der ikke er tale om, at den opløste forenings virksomhed i realiteten fortsættes af samme personkreds* (forslagsstillernes fremhævelse).«

Rigsadvokatens fortolkning af områder for § 78, stk. 2, stemmer ikke overens med den fortolkning, som fremtræder hos ovennævnte juridisk kyndige personer. Rigsadvokaten fremfører bl.a., at der som i straffeprocessen gælder et opportunitetsprincip. Rigsadvokatens eneste argument for sin fortolkning er en række bemærkninger til forslaget om at ændre forslaget i det forkastede 1938-grundlovsforslag fra »kan kræves opløst« til »bliver at opløse ved dom«.

Rigsadvokatens anden problematiske fortolkning vedrører spørgsmålet om, hvorvidt stk. 2 alene vedrører foreninger med et politisk eller et andet bredere sigte. Justitsministeren og Lovafdelingen mener ikke, at der gælder en sådan begrænsning. Rigsadvokaten når imidlertid til det modsatte resultat. Rigsadvokaten hævder, at notatet fra 1988 har støttet sit resultat på bemærkninger fra 1938-forslaget til grundlov, og anfører i modsætning hertil: »Samtlige bemærkninger synes at forudsætte, at § 78, stk. 2, kun omfatter foreninger, som har enten et politisk eller et ideologisk, agitatorisk eller lignende mål med voldsudøvelsen.« Til støtte for sin opfattelse anfører Rigsadvokaten ligeledes, at det i 1953 ikke var rockerklubber, men politiske bevægelser, der blev sat i forbindelse med voldsanvendelse. Rigsadvokaten finder, at domstolene må forventes at ville tillægge de nævnte bemærk-